

Jeremia 3

1 Men zegt: Als een man zijn vrouw wegstuurt, zij bij hem weggaat en de vrouw van een andere man wordt, mag hij nog naar haar terugkeren? Zou dat land niet ten zeerste ontheiligd worden? U echter, u hebt hoererij bedreven met veel vrienden, en dan naar Mij terugkeren? – spreekt de HEERE.

2 Sla uw ogen op naar de kale hoogten, en zie, waar bent u niet beslapen? U bent voor hen langs de wegen gaan zitten, als een Arabier in de woestijn. Zo hebt u het land ontheiligd met uw hoererijen en uw kwaad.

3 Daarom werden de regendruppels ingehouden en is er geen late regen geweest. U hebt het voorhoofd van een hoer, u weigert daarvoor beschaamd te zijn.

4 Zult u dan niet van nu af aan tot Mij roepen: Mijn Vader, U bent de Leidsman van mijn jeugd?

5 – Zou Hij soms voor eeuwig Zijn toorn handhaven of die voor altijd vasthouden? – Zie, zo spreekt u, maar u doet alles wat slecht is, en speelt het klaar! Juda en Israël, de twee ontrouwe zusters

6 In de dagen van koning Josia zei de HEERE tegen mij: Hebt u gezien wat het afvallige Israël gedaan heeft? Zij ging elke hoge berg op en onder elke bladerrijke boom, en bedreef daar hoererij.

7 Ik zei, nadat zij al deze dingen gedaan had: Keer terug naar Mij, maar zij keerde niet terug. Dat zag haar trouweloze zuster Juda.

8 Maar Ik zag, toen Ik vanwege alles waarin het afvallige Israël overspel had gepleegd, haar weggestuurd had en haar een echtscheidingsbrief gegeven had, dat Juda, haar trouweloze zuster, niet bevreesd werd. Zij ging zelf ook hoererij bedrijven.

9 Zo gebeurde het dat het land door haar lichtzinnige hoererij ontheiligd werd, want zij pleegde overspel met steen en met hout.

10 Zelfs in dit alles heeft haar trouweloze zuster Juda zich niet tot Mij bekeerd met heel haar hart, maar slechts in schijn, spreekt de HEERE.

11 Daarom zei de HEERE tegen mij: Het afvallige Israël heeft zichzelf nog rechtvaardig doen lijken, vergeleken bij het trouweloze Juda.

12 Ga deze woorden prediken tegen het noorden, en zeg: Keer terug, afvallig Israël, spreekt de HEERE, Mijn aangezicht is tegenover u niet betrokken, want Ik ben goedertieren, spreekt de HEERE, Ik handhaaf Mijn toorn niet voor eeuwig.

13 Alleen, erken uw ongerechtigheid, want u bent tegen de HEERE, uw God, in opstand gekomen, en u hebt zich in alle richtingen verspreid op zoek naar de vreemden, onder elke bladerrijke boom, maar u hebt niet geluisterd naar Mijn stem, spreekt de HEERE.

14 Keer terug, afkerige kinderen, spreekt de HEERE, want Ík heb u getrouwd. Ik zal u nemen, één uit een stad en twee uit een geslacht, en Ik zal u naar Sion brengen.

15 Ik zal u herders geven naar Mijn hart, die u zullen weiden met kennis en verstand.

16 En het zal gebeuren in die dagen, wanneer u zich vermeerdert en vruchtbaar wordt in het land, spreekt de HEERE, dan zal men niet meer zeggen: de ark van het verbond van de HEERE. Zij zal niet meer in het hart opkomen. Men zal er niet meer aan denken en niet meer naar haar omzien. Zij zal niet opnieuw gemaakt worden.

17 In die tijd zal men Jeruzalem de Troon van de HEERE noemen. Alle heidenvolken zullen er samenstromen, tot de Naam van de HEERE, tot Jeruzalem. Zij zullen niet meer hun verharde, boosaardige hart achternagaan.

18 In die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan. Tezamen zullen zij komen uit het land in het noorden naar het land dat Ik uw vaderen in erfelijk bezit heb gegeven.

19 Ík had wel gezegd: Hoe kan Ik u tot kinderen maken en u een begerenswaardig land geven, het sierlijke erfelijk bezit van de heidenvolken? Ik zei: U zult tot Mij roepen: Mijn Vader, en u zult zich van achter Mij niet afkeren.

20 Voorwaar, zoals een vrouw haar levensgezel ontrouw wordt, zo bent u Mij ontrouw geworden, huis van Israël, spreekt de HEERE.

21 Er wordt een geluid gehoord op de kale hoogten, een geweën, smeekbeden door de Israëlieten, want zij hebben hun weg krom gemaakt, zij hebben de HEERE, hun God, vergeten.

22 Keer terug, afkerige kinderen, Ik zal u van uw afdwalingen genezen. Zie, hier zijn wij. Wij komen tot U, want U bent de HEERE, onze God.

23 Voorwaar, tevergeefs verwacht men het van de heuvels, en de menigte van de bergen. Voorwaar, in de HEERE, onze God, is het heil van Israël.

24 Die schande heeft de arbeid van onze vadersen verslonden, van onze jeugd af, hun schapen en hun runderen, hun zonen en hun dochters.

25 Wij liggen in onze schande en onze smaad overdekt ons, want tegen de HEERE, onze God, hebben wij gezondigd, wij en onze vadersen, van onze jeugd af tot op deze dag, wij hebben niet geluisterd naar de stem van de HEERE, onze God.

Als de relatie van God met de mensen beschadigd raakt, heeft dit gevolgen voor de natuur.

Een van de dingen die ons wellicht vreemd voorkomt is de relatie tussen zonde en de natuur.

Natuurlijk, we begrijpen inmiddels dat als de uitstoot van CO₂ te hoog is, heel de schepping de gevolgen ervan ondervindt. Er lijkt een direct verband te zijn tussen de toenemende intensiteit van stormen, de smeltende ijskappen en het verhoogde CO₂gehalte. Bepaalde stoffen zijn schadelijk voor het milieu. Zover zijn we al. Fijnstof is dan weer schadelijk voor de mens. Dat verband zien we wel, maar er zijn weinig mensen die een verband vermoeden tussen de ontkerkelijking en de gevolgen voor het milieu en het klimaat. Toch is dit Bijbels gezien vanaf het begin duidelijk. De mens heeft bij *de zondeval* nog niet gebroken met God of de relatie met de natuur verslechtert. Genesis 3:18,19 *dorens en distels zal hij voor u laten opkomen en u zult het gewas van het veld eten. In het zweet van uw gezicht zult u brood eten, totdat u tot de aardbodem terugkeert, omdat u daaruit genomen bent; want stof bent u.* De relatie man/vrouw, de zwangerschap en de andere effecten op de natuur zijn vanaf het begin pijnlijk voelbaar. Voor een Bijbelse manier van denken is dit de gewoonste zaak van de wereld. Lees bijvoorbeeld het boek Hosea 4:2,3. *Vloeken, liegen, moorden, stelen en overspel plegen zijn wijdverbreid; bloedbad volgt op bloedbad. Daarom treurt het land, en ieder die erin woont, verkommert, met de dieren van het veld en de vogels in de lucht. Zelfs de vissen in de zee worden weggenomen.* Nog al logisch zeggen wij dat er problemen komen in de natuur als de band met de Schepper verslapt. Ook in Jeremia wordt er een direct verband gelegd. Jeremia 3:2,3 *Zo hebt u het land ontheilgd met uw hoererijen en uw kwaad. Daarom werden de regendruppels ingehouden en is er geen late regen geweest.* De scheiding tussen God en Zijn volk heeft negatieve effecten voor het volk maar ook voor het land. Ligt er een logisch verband? Als het ene minder wordt, dan ook vanzelf het andere? Of moet je denken aan een straffend ingrijpen van bovenaf? Trekt God Zich terug – als de mensen afstand van Hem nemen – en wordt de zegenende werking van Zijn aanwezigheid vervangen door de schrille kou van Zijn absentie. Hoe dan ook. Als u zo met God omgaat, *zou dat land niet ten zeerste ontheilgd worden?* vraagt Jeremia. Het is een retorische vraag.

Het antwoord moet luiden: 'Ja natuurlijk!' En daar komt nog iets bij: God laat het volk in de natuur voelen dat het op de verkeerde weg is. Het is een gevoelige tik over de vingers. Een tik van Gods kant.

Jeremia 3:3 Daarom werden de regendruppels ingehouden en is er geen late regen geweest.

De HEERE straft de persoon waar Hij van houdt.

Als God u liefheeft dan laat Hij u voelen wanneer u van Hem afdwaalt of tegen hem ingaat. In Hebrreeën 12 kunt u dat bijvoorbeeld lezen. *Hebrreeën 12:5-8 En u bent de vermaning vergeten waarmee u als kinderen wordt aangesproken: Mijn zoon, acht de bestraffing van de Heere niet gering en bezwijk niet, als u door Hem terechtgewezen wordt. Want de Heere bestraft wie Hij liefheeft, en Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt. Als u bestraffing verdraagt, behandelt God u als kinderen. Want welk kind is er dat niet door zijn vader bestraft wordt? Maar als u zonder bestraffing bent, waar allen deel aan hebben gekregen, bent u bastaarden en geen kinderen.* Er is veel te zeggen over tegenslagen en lastige zaken waarmee een gelovig mens geconfronteerd kan worden, maar dit is er in ieder geval een van. God straft het kind waar Hij van houdt. Hij doet dat om ons terug te brengen op het goede pad. Bij Israël had het overigens niet het gewenste effect. God zegt: 'Ik liet u merken dat u op de verkeerde weg was, maar .. u weigert daarvoor beschaamd te zijn. Jeremia 3:3

Andere goden achterna lopen verandert de relatie met God.

De mensen in Israel zijn de Ba'al achterna gegaan omdat dat *de god van de vruchtbaarheid* is. Ze gingen er vanuit dat het hen meer zon en regen zou opleveren en een betere oogst, maar het tegendeel was waar. Het is wel vervelend trouwens, dat achternalopen van andere goden. Niet alleen voelt het voor de HEERE alsof Zijn vrouw (het volk Israël) vreemd gaat. God beleeft het namelijk – in termen van het verbond – als echtbreuk/overspel en dat is het ook. Maar door dit vreemdgaan verandert de relatie met God ook nog eens. Laten we eerlijk zijn: Men kiest niet voor andere goden omdat men zo op iets anders gesteld is. Men denkt er voordeel uit te halen. 'Wat levert het op?' wordt de belangrijkste vraag ook als het om godsdienst gaat. Dat brengt een andere houding met zich mee. Men heeft God en de goden lief niet om wie ze zijn maar om wat ze opleveren. Wanneer een god niet brengt wat hij belooft is al gauw een andere god gevonden. Het vervelende voor de HEERE God is dat men, als men terugkomt, dit ook doet omdat het misschien wel wat oplevert. Zo voelt de HEERE God zich ook wanneer Israël weer bij Hem aanklopt. Jeremia 3:4,5 *Zult u dan niet van nu af aan tot Mij roepen: Mijn Vader, U bent de Leidsman van mijn jeugd? – Zou Hij soms voor eeuwig Zijn toorn handhaven of die voor altijd vasthouden? – Zie, zo spreekt u, maar u doet alles wat slecht is, en speelt het klaar!* 'De andere goden stellen teleur; kijken of de god van vroeger het nog doet', dat lijkt op een gegeven moment de belangrijkste beweegreden van de

Israëlieten. De relatie met God blijkt veranderd als mensen tot Hem terugkeren. Ook als men Hem 'Vader' noemt of 'de jeugdliefde'. Het heeft er de schijn van dat men een relatie zoekt, maar de werkelijkheid is anders. Er is geen band met God en er is geen liefde, maar men moet wat van God. Bij ons zal dit niet anders zijn. Als men tegenwoordig bij God wegloopt omdat men op zoek is naar rijkdom of geluk of status o.i.d. dan zal men – als men al terugkeert tot God – kijken naar wat het oplevert. Wat is het motief als iemand terugkeert tot God?

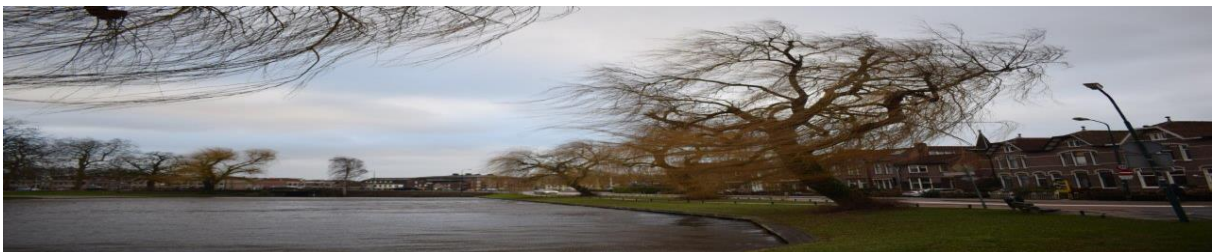
De HEERE sprak: 'Als een man van zijn vrouw scheidt en zij bij hem weggaat ...

'Alleen als het werkt, worden we gelovig.' En dat kon wel eens een vergissing zijn.

Het is vervelend voor het christelijk geloof als dit er insluipt. 'Geloven' omdat het je wat oplevert. Maar zal iemand zeggen: 'Wie op God vertrouwt en zich aan Hem houdt wordt toch gezegend?' En 'zegen' betekent toch dat het je goed gaat? Dat klopt. Maar wanneer God zegent bedoelt Hij je in alle opzichten vooruitgang te laten boeken, niet alleen in materieel opzicht. God gaat niet alleen over de zichtbare wereld, maar ook over de onzichtbare wereld. Hij heeft niet alleen tastbare zegeningen, maar ook geestelijke rijkdom toegezegd. God gaat over het tijdelijke leven, maar ook over de eeuwigheid. Daar komt nog iets bij. Als het ons goed gaat in materieel opzicht worden wij nog niet vanzelf betere mensen. De weg met God gaat over grote hoogten, maar soms ook door diepe dalen waarin lijden en tegenslag ons deel wordt. Leidde God Zijn volk Israël niet door de woestijn? Het leven van een gelovig mens kan ook bij tijden een oefening worden in vertrouwen en gehoorzaamheid. Dit gebeurt vaak onder druk van omstandigheden. Het vraagt om volharding en geduld. Maar het is niet alleen een oefening. Het is ook een weg waarlangs ons leven moet gaan om tot diepere inzichten en grotere overgave te komen aan God. De tijd van tegenslagen en teleurstelling is lang niet altijd de slechtste tijd. Zoals een boom met zijn wortels dieper in de aarde grijpt wanneer er stormen over het land trekken. Allemaal zaken die voor het leven hier en nu maar ook voor het eeuwige leven van groot belang zijn. Wanneer er nu allerlei goden en godjes voorbijkomen die ons van alles beloven – eer en roem en rijkdom en geluk – dan valt het niet mee om net in een woestijnperiode met God te zitten. Dat mag dan een periode zijn waarin je veel leert en een die je brengt tot een diepere eenheid met God; het is tegelijkertijd een periode waarvan de omstanders zeggen: 'U was toch gelovig. Waar is uw God? Dat geloof van u, werkt dat wel?'

Zoals een boom met zijn wortels dieper in de aarde grijpt wanneer er een storm over het land trekt

Wat levert het op?

Wij lopen geen andere goden achterna, maar ook wij hebben de neiging alleen nog maar te kijken naar wat iets oplevert aan geld of goed of geluk of gezondheid. In Israël zijn het goden. Afgoden in allerlei soorten en maten. Goden die men vaak overnam van een succesvol land of van een andere stam. Koning Achaz bijvoorbeeld liet het altaar van de god van het machtige Assur – dat hem geholpen had – namaken en plaatste dat op het tempelplein in Jeruzalem. Het altaar voor de HEERE werd verwijderd. 2 Koningen 16:9-15 Zo ging dat soms. Men maakte de afgodsbeelden vaak zelf na van steen of hout. Men sneed een godsbeeld uit een stuk hout of beitelde het uit steen. Als het klaar was knielde men er voor neer en zei: ‘Help mij’. In die tijd werd de oplossing gezocht in de religie. Ook wisselde men gemakkelijk van god als men niet ervoer wat men ervan hoopte: een huwelijk, een goede oogst, regen of rijkdom of status. Wij leven in een ontgoddelijkte wereld. Sinds de tijd van *de Verlichting* – dat is twee, drie eeuwen geleden – heeft men afscheid genomen van God. De filosoof Descartes is iemand die redelijk model staat voor *de Verlichting*. Hij zocht een ankerpunt voor zijn denken. Hij zei: *‘Ik denk dus ik ben.’* Descartes vond dat de mens meer houvast bood – in de zin van zekerheid van bestaan – dan God. God verloor in die tijd Zijn centrale plek in de wereld. Die plek werd vanaf dat moment ingenomen door de mens. De mens met zijn grote mogelijkheden. Feit is dat sinds de tijd van *de Verlichting* wetenschap en techniek een enorme vlucht hebben genomen. Die ontwikkeling lijkt een vliegwieltontwikkeling te kennen, want het gaat steeds sneller. De resultaten zijn bijzonder indrukwekkend. De Kerktoren die vroeger de skyline bepaalde van elk dorp en elke stad, wordt nu overvleugeld door bankgebouwen en ziekenhuizen en theaters, sportpaleizen en winkelpromenades. In de plaats van de kerk en het geloof in God is er nu de gezondheid en het geld en het geluk en de sport en de media. Hoewel er ook kritiek is – bijvoorbeeld op het bancaire stelsel (credietcrisis) en de gezondheidszorg (hoeveel mag het kosten?) en het geluk (is geluk de nieuwe norm?) – blijkt het toch bijzonder lastig zich als mens aan die ontwikkeling te onttrekken. Zo verbaasd als God is over de haast die men maakte om allerlei goden achterna te lopen in de tijd van koning Josia, zo kunnen wij ons ook verbazen over de snelheid van de ontwikkelingen waarop geen rem lijkt. Veel Nederlanders, gaan voor wat het meest oplevert aan geluk, of gezondheid of geld. Jeremia 3:6 *In de dagen van koning Josia zei de HEERE tegen mij: Hebt u gezien wat het afvallige Israël gedaan heeft? Zij ging elke hoge berg op en onder elke bladerrijke boom, en bedreef daar hoererij.* De dieper liggende problematiek komt in Israël bloot te liggen. Men ruilt God voor wat meer oplevert en daarmee beschadigt men wezenlijke waarden als liefde en trouw en rechtvaardigheid en het vertrouwen op God waarmee de mensheid staat of valt. *Hebben* lijkt het te winnen van *zijn*. Wat je hebt wordt belangrijker dan wie je bent.

René Descartes

Israel, het Noordrijk is voor Juda en Jeruzalem niet een voorbeeld van 'hoe het niet moet'.

Jeremia leeft in een aparte tijd. Het Noorden – de tien stammen van Israël – zijn al in ballingschap gevoerd. God had Zijn waarschuwingen en dreigementen omgezet in het oordeel dat niet langer op zich kon laten wachten. In 722 v Chr. vond de deportatie van een groot deel van Israël naar Assur plaats. Inmiddels leven we in de tijd van Jeremia, zo'n honderd jaar later. Daar is nog steeds de stam Juda en de stad Jeruzalem met tempel en paleis van de koningen in de lijn van David. Voor Juda zou – hoe het met Israël is afgelopen – een teken aan de wand kunnen zijn. 'Een schip op het strand is een baken in zee', zegt het spreekwoord. Met andere woorden, je zou verwachten dat Juda zich wel tienmaal bedenkt om dezelfde weg op te gaan als Israël. Maar het tegendeel is het geval. Juda loopt nog veel harder van stapel waar het gaat om de afkeer van God. Israël mag dan met een meisjesnaam 'ontrouw' genoemd worden. Juda wordt 'afval' genoemd. De HEERE had verwacht dat de scheidingsbrief die Hij aan Israël, het Noordrijk had gegeven – na het overspel dat zij pleegden door andere goden achterna te lopen – voor Juda een waarschuwing zou zijn. Maar het leek eerder een uitnodiging dezelfde foute weg te kiezen. Jeremia 3:8,9 *Maar ik zag, toen ik vanwege alles waarin het afvallige Israël overspel had gepleegd, haar weggestuurd had en haar een echtscheidingsbrief gegeven had, dat Juda, haar trouweloze zuster, niet bevreesd werd. Zij ging zelf ook hoererij bedrijven. Zo gebeurde het dat het land door haar lichtzinnige hoererij ontheiligd werd, want zij pleegde overspel met steen en met hout.* Je kunt je afvragen of Juda niet anders is dan Israël. Ze tonen toch berouw? Daar lijkt het wel op, maar niet alles is wat het lijkt. Juda komt met zogenaamd berouw als ze merken dat de goden hen niet helpen. De bekering onder koning Josia, die gaande is, zat niet erg diep. Dat zie je ook. Josia is nog niet weg of de afgodsbeelden bepalen opnieuw het stadsbeeld. Het was van hetzelfde laken en pak. Uiteindelijk deed Juda het nog beroerder dan Israël. Jeremia 3:11 *Daarom zei de HEERE tegen mij: Het afvallige Israël heeft zichzelf nog rechtvaardig doen lijken, vergeleken bij het trouweloze Juda.*

God zoekt naar oprecht berouw.

Straf kan helpen om tot inkeer te brengen.

Jeremia moet zich ook tot het Noorden richten. Je kunt je afvragen 'Waarom?' Omdat het Noorden – de tien stammen van Israël – al in ballingschap zijn? Jeremia 3: 12,13 *Ga deze woorden prediken tegen het noorden, en zeg: Keer terug, afvallig Israël, spreekt de HEERE, Mijn aangezicht is tegenover u niet betrokken, want ik ben goedertieren, spreekt de HEERE, Ik handhaaf Mijn toorn niet voor eeuwig. Alleen, erken uw ongerechtigheid, want u bent tegen de HEERE, uw God, in opstand gekomen, en u hebt zich in alle richtingen verspreid op zoek naar de vreemden, onder elke bladerrijke*

boom, maar u hebt niet geluisterd naar Mijn stem, spreekt de HEERE. Waarom laat de HEERE dit tegen het Noorden zeggen en niet tegen Juda? Als er een antwoord is dan is het dit: Er is vaak straf nodig om iemand te laten voelen hoe fout men bezig is. Straf lijkt nodig om iemand tot inkeer te brengen. Niet altijd natuurlijk. Soms is het voldoende om iemand te wijzen op zijn fouten. Maar vaak genezen we pas van een verkeerde manier van doen en denken als we de consequentie ervan aan den lijve ondervinden. Men kan bijvoorbeeld in de opvoeding wel dreigen: ‘Als je dat weer doet ga je voor straf vroeg naar bed.’ Maar als men vervolgens de daad niet bij het woord voegt, komt dit de geloofwaardigheid niet tegen goede. Wanneer men dreigt met straf moet men die straf ook toepassen, wil het kind tot ander gedrag komen. Zoiets merk je ook uit bijvoorbeeld 1 Korintiërs 6. Het gaat daar om een kerk die een bepaald gedrag tolereert dat zelfs buiten de kerk niet wordt aanvaard. ‘U moet die persoon, zegt Paulus, de kerk uitzetten.’ Letterlijk zegt de apostel in 1 Korintiërs 5:5 *om hem die dat zo gedaan heeft,(..) over te geven aan de satan, tot verderf van het vlees, opdat de geest behouden zal worden op de dag van de Heere Jezus.* Het doel van Paulus is die mensen te behouden voor het geloof en zo ook henzelf te redden. Maar daarvoor kan het nodig zijn dat je iemand de volle consequentie laat voelen van zijn foute gedrag. Het kan helpen – als men de gevolgen aan den lijve ondervindt – om er achter te komen ‘dat het ook niet door de beugel kan’. Maar veel mensen zijn niet voor rede vatbaar. Die leren nergens van. Ze worden kwaad of onverschillig of wat dan ook, maar zijn zeker niet van plan hun leven te beteren. Het is inderdaad waar dat niet iedereen hiermee – wat in de kerk *tucht* heet – gered wordt, maar de kinderen van God worden op deze manier wel gered.

Orde en tucht

Met een been in het oordeel, met het andere in de situatie die aan het oordeel voorafgaat.

Het is opmerkelijk dat Jeremia feitelijk ook tot het Noordrijk behoort. Hij is immers geboren in Anatoth in de stam Benjamin, dat is een plaats en stam die bij het Rijk Israël hoort, het Noordrijk. 1 Koningen 11:13 Maar – zult u zeggen – hij is niet in ballingschap gegaan. Dat is waar. Mogelijk speelt op de achtergrond mee dat Jeruzalem aanvankelijk in Benjamin lag, en later – via koning David? – min of meer bij Juda is ingelijfd. Hoe je het wendt of keert, Jeremia behoort tot die stammen van Israël en bij die mensen die de straf van God reeds aan den lijve hebben ondervonden. Het is vermoedelijk niet toevallig dat God een profeet uit het Noorden gebruikt om Zijn stem in Juda te laten horen. Jeremia staat feitelijk met een been in het oordeel van God en met andere been in de situatie die aan het oordeel voorafgaat. Wellicht maakt hem dit bijzonder geschikt om profeet van God te zijn. Zou het kunnen dat er christenen zijn in onze tijd van wie hetzelfde gezegd kan worden? Mensen die het oordeel van God op de een of andere manier aan den lijve hebben ondervonden en op een geheel andere manier in het leven staan dan mensen van wie dit niet gezegd kan worden? Misschien geldt dit ook wel van u die dit leest? Ook fysiek lijkt Jeremia zich te bewegen tussen

plaatsen in het Noorden en Jeruzalem/Juda. Dat merk je als hij van de HEERE de boodschap moet uitroepen over het Noorden. Jeremia 3:12 Jeremia zou iemand kunnen zijn die vanwege het vonnis van God anders in de wereld is komen te staan. Hij kan als geen ander invloed zijn voor de mensen in ballingschap en de mensen die zijn achtergebleven in een geplunderd en leeg Israël. Tegelijkertijd kan hij slecht begrijpen dat Juda niks leert van de toestand van Israël. Hij is hoe dan ook – vanaf het begin van zijn optreden – overtuigd van de ernst van de situatie. Het oordeel staat – als niemand er iets aan verandert – als een paal boven water.

***Wie aan den lijve het oordeel van God heeft ondervonden,
staat anders in de wereld.***

Israel en Juda

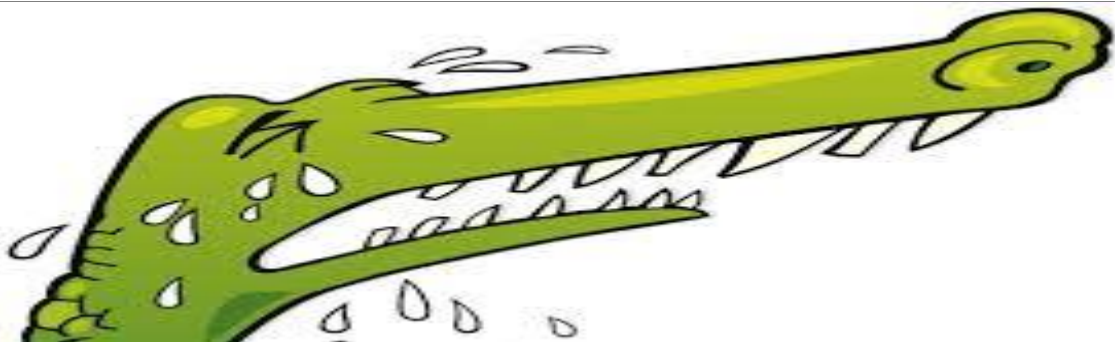

Moeite om berouw te hebben

Een van de grootste problemen in de kerk – ook vandaag – is het berouw en de bekering. Op zich is het niet zo'n groot probleem wanneer een christen in de fout gaat. Toch is het – als God het geeft – zo dat we pas bij de overtreding van een gebod gaan merken hoe zinnig dit gebod of verbod is. Voor de meeste christenen lijkt te gelden dat we 'door schade en schande wijs moeten worden'. In die zin is zonde niet onoverkomelijk. We zijn zondaren. We zitten niet voor onze zweetvoeten in de kerk. We zitten er omdat we verzoening en redding nodig hebben. Het hoeft zelfs geen onoverkomelijk probleem te zijn wanneer de zonde in plaats van een stip – in zonde vallen – een lijn is geworden, in zonde leven. Het is een stuk lastiger, maar het hoeft niet onoverkomelijk zijn. Maar wat hebben veel christenen problemen met berouw en schaamte en bekering! Het is niet zo dat we de eerste zondaar nog tegen moeten komen die zich schaamt en zijn leven verandert, maar het lijkt eerder een uitzondering dan de regel. Iedereen maakt in de

kring van familie en vrienden wel mee 'dat niets menselijks ons vreemd is'. Maar spreek zo iemand nu eens aan op zijn gedrag. Als je vervolgens ziet in hoeveel bochten men zich wringt om goed te praten wat gewoon fout is, dan verbaas je je. 'Geef nou gewoon ruitertlijk toe dat het niet deugt. Dat je je schaamt en dat je het nooit weer zult doen', denk je dan. Maar nee, in plaats van toe te geven gaat men over in de aanval. 'Wat, jij hebt kritiek op hen, nou dan weten zij ook wel wat op jou aan te merken.' Al gauw krijg je het gevoel dat niet zij, maar jij de grote zondaar bent want .. nou zeg eens wat – 'je hebt te lang gewacht om hen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid.' Of 'Je hebt niet de goede woorden gekozen. Je had dit moeten zeggen of dat moeten doen,' volgens hen. Maar een ding is duidelijk; 'Jij bent fout. Niet zij.' Als het niet zo vervelend was, zou je er om moeten lachen. Het is gewoon de omgekeerde wereld. Maar goed, leuk is anders. Feit is dat mensen het slecht over hun lippen krijgen: woorden als spijt en schaamte. Daar lopen wij vandaag niet alleen tegen aan. Daar had Jeremia en de HEERE God in de tijd van Jeremia ook al mee te maken. De HEERE wil dat ze in ieder geval snappen wat ze verkeerd gedaan hebben. Hij wil berouw zien. Schaamte. Kom daar maar eens om. Berouw, ho maar. Schaamte. Hoezo? Ze doen net alsof. Ze huilen met grote krokodillentranen, maar ondertussen menen ze er niets van. Jeremia 3:10 *Zelfs in dit alles heeft haar trouweloze zuster Juda zich niet tot Mij bekeerd met heel haar hart, maar slechts in schijn, spreekt de HEERE.* Juda is niet tot inkeer te brengen. Het ziet er naar uit dat ook zij – net als hun zus Israël – in ballingschap moet en de pijn van het vonnis aan den lijve moet ondervinden.

krokodillentranen

De bewaring is er door Gods genade en kracht.

Bij het Noorden lijkt er een verandering te bespeuren. Die reageren anders op de aansporing tot berouw en schaamte dan Juda. Vergelijk het tweede deel vanaf Jeremia 3:12 maar eens met het eerste deel. Bij de mensen uit het Noorden is wel een besef aan het groeien dat ze fout zaten. Tegen hen zegt de HEER hetzelfde als tegen Juda, maar hun reactie is anders. Jeremia 3:12,13 *Ga deze woorden prediken tegen het noorden, en zeg: Keer terug, afvallig Israël, spreekt de HEERE, Mijn aangezicht is tegenover u niet betrokken, want Ik ben goedertieren, spreekt de HEERE, Ik handhaaf Mijn toorn niet voor eeuwig. Alleen, erken uw ongerechtigheid, want u bent tegen de HEERE, uw God, in opstand gekomen, en u hebt zich in alle richtingen verspreid op zoek naar de vreemden, onder elke bladerrijke boom, maar u hebt niet geluisterd naar Mijn stem, spreekt de HEERE.*

Als het goed is ziet u nog iets bij Jeremia en bij het Noordrijk, Israël. Zij zijn het niet langer die het doen. Zij zijn het niet langer zelf, die het voor elkaar krijgen. Zelfs het berouw en de schaamte is geen prestatie van hun kant. Het is allemaal genade. Het is God die hen oprechte spijt schenkt én het inzicht dat ze op de verkeerde weg waren. Jeremia 3:21,22 *Er wordt een geluid gehoord op de kale*

hoogten, een gewezen, smeekbeden door de Israëlieten, want zij hebben hun weg krom gemaakt, zij hebben de HEERE, hun God, vergeten. Keer terug, afkerige kinderen, Ik zal u van uw afdwalingen genezen. Zie, hier zijn wij. Wij komen tot U, want U bent de HEERE, onze God. God steekt Zijn hand naar hun uit. Ze grijpen die uitgestoken hand van God met beide handen aan. Ze kunnen dankzij Gods genade oprecht bij Hem terugkomen en Hem erkennen als hun God en HEERE. Maar dat niet alleen. Ze krijgen dankzij Gods genade en kracht ook een nieuw vertrouwen in God en – daar komt nog iets bij – een nieuwe gehoorzaamheid. Ze zien nu ook in dat ze uitgekleet werden door de afgoden die ze achterna liepen. Ze zeggen in Jeremia 3:23-25 Voorwaar, tevergeefs verwacht men het van de heuvels, en de menigte van de bergen. Voorwaar, in de HEERE, onze God, is het heil van Israël. Die schande heeft de arbeid van onze vadersen verslonden, van onze jeugd af, hun schapen en hun runderen, hun zonen en hun dochters. Wij liggen in onze schande en onze smaad overdekt ons, want tegen de HEERE, onze God, hebben wij gezondigd, wij en onze vadersen, van onze jeugd af tot op deze dag, wij hebben niet geluisterd naar de stem van de HEERE, onze God. Deze mensen hebben oprecht spijt maar ook inzicht in wat er fout ging. Ze weten nu heel goed wat ze moeten doen en wat niet.

Gods uitgestoken hand

De overgang van het Oude naar het Nieuwe Verbond

Ik ken iemand die als puber vrij hard tegen zijn zonden aanliep. Maar ook ontwikkelde zich oprechte spijt en schaamte over de dingen die hij God en de medemens aandeed. Hij was God zo dankbaar voor de verzoening door de Heere Jezus dat hij Hem altijd wilde dienen met heel zijn leven. Toch liep hij opnieuw vast. De dankbaarheid ebde weg. Het oude leven toonde met een grimas zijn gezicht. Hoezo was hij veranderd? Zeker twee of driemaal kwam hij tot een diep berouw en dankbaarheid voor het verlossingswerk van onze Here Jezus Christus en met de beste voornemens het beter te gaan doen. Totdat hij ook dat laatste uit handen gaf. Totdat hij begreep dat hij niet alleen het achterlaten van het oude leven, maar ook het begin en het volhouden van het nieuwe leven aan God moest toevertrouwen. Hij begon te bidden om de Heilige Geest en zei: 'Heere U moet het doen. Niet alleen het vertrouwen maar ook de gehoorzaamheid. Schenk mij een nieuw hart.'

Het Oude Verbond is gesloten op basis van de gehoorzaamheid aan de tien geboden. De tempel en de dienst van de verzoening hielp de gevallen zondaar in het Oude Testament overeind en zette hem op de weg naar beter handelen. Bij het Nieuwe Verbond behoort – dankzij het verlossingswerk van de Heere Jezus – zowel de verzoening van de zonden als de vernieuwing door de Heilige Geest tot de beloften waar de gelovigen in delen. God wil ons leren niet alleen uit de verzoening, maar ook door de kracht van de Heilige Geest te leven. In Jeremia 3 zie je de overgang van het Oude naar het Nieuwe Verbond.

Wie door het oordeel is heengegaan kan perspectief ontvangen.

Voordeel van de bijzondere toestand – dat Israël het oordeel reeds wel en Juda het oordeel nog niet heeft ondergaan – is dat God de volgende fase voor Israël kan aankondigen. Zij hebben het oordeel achter de rug en kunnen voorbereid worden op de nieuwe tijd die God voor hen (en later ook voor Juda) in petto heeft. Grootse dingen staan te gebeuren. Jeremia ziet in visioenen die nieuwe werkelijkheid al voor zich. Om iets te noemen: Juda en Israël worden verenigd. Dat is op zich al een heel bijzondere ontwikkeling. Terwijl de wegen van Israël en Juda in de tijd tussen 900 v. Chr. en 700 v Chr. steeds verder uiteen gingen, komen ze nu – na het oordeel dat beide delen van de natie treft – weer bij elkaar. Jeremia 3:18 *In die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan. Tezamen zullen zij komen uit het land in het noorden naar het land dat Ik uw vaderen in erfelijk bezit heb gegeven.* En dan nog iets: Jeruzalem zal het centrum worden van Gods verenigde volk. Jeruzalem zal *de troon van God* genoemd worden, omdat de HEERE vanuit Jeruzalem regeert. Jeremia 3:17 *In die tijd zal men Jeruzalem de Troon van de HEERE noemen.* Het wordt allemaal nog meer bijzonder als we horen dat God niet alleen de God van Israël zal zijn, maar dat *de volken* ook zullen samenstromen en God zullen erkennen. Jeremia 3:17 *Alle heidenvolken zullen er samenstromen, tot de Naam van de HEERE, tot Jeruzalem. Zij zullen niet meer hun verharde, boosaardige hart achternagaan.* Je vraagt je af wat er gebeurd is wanneer het heil van God niet alleen voor Zijn oude volk Israël, maar voor alle volken te verkrijgen is. Er is inderdaad nogal wat gebeurd. De overgang van het Oude naar het Nieuwe Verbond.

Jeruzalem centrum van de volken

Het is anders gelopen dan God had gehoopt. Er moet een Nieuw Verbond komen.

In de eerste plaats is er het verbroken Verbond. Israël is blijkbaar geen uitzondering op de regel dat de mensheid aan de zonde is onderworpen. Wij doen niet alleen zonden, maar we liggen in zonde. We zijn ervan doordrongen zoals een spons met water. We hebben de zonde opgezogen in al de verzenen van ons bestaan. God had Zijn volk een kans gegeven om te bewijzen dat het anders kon. Dat het anders was. God Zelf had grote verwachtingen. Jeremia 3:19,20 *Ik had wel gezegd: Hoe kan Ik u tot kinderen maken en u een begerenswaardig land geven, het sierlijke erfelijk bezit van de heidenvolken? Ik zei: U zult tot Mij roepen: Mijn Vader, en u zult zich van achter Mij niet afkeren. Voorwaar, zoals een vrouw haar levensgezel ontrouw wordt, zo bent u Mij ontrouw geworden, huis van Israël, spreekt de HEERE.* God heeft Zijn volk niet alleen met mooie beloften – zoals land en volk – gezegend, maar Hij heeft hen ook de dienst van de verzoening gegeven om te leren de weg van de gehoorzaamheid te gaan. Centraal in de dienst van de verzoening was de ark van de HEERE. De ark was een kist met goud bekleed, bedekt door *het verzoendeksel* waarop *de twee engelen* de aanwezigheid van God symboliseerden. De ark stond in de meest heilige ruimte van de tempel. De ark was de troon van God. God woonde te midden van Zijn volk. In de ark lagen *de tien geboden*, de tien woorden van het verbond op grond waarvan de HEERE Zijn verbond met Israël had opgericht. Exodus 34. Van zijn kant had Israël zich met zijn jawoord verplicht om de geboden van God te

bewaren en in praktijk te brengen. Een prachtige symboliek vormt de ark van Gods Aanwezigheid op basis van de verzoening van de zonden. Op de ark lag het verzoendeksel. Op *De Grote Verzoendag* werd het bloed van het offerdier gesprengd op het verzoendeksel om verzoening te doen over de zonden van het volk en de priesters; niemand uitgezonderd. Leviticus 16 Er was vergeving opdat men God zou vrezen (Psalm 130) en leren de weg van de rechtvaardigheid en barmhartigheid te bewandelen. Maar het was allemaal op een fiasco uitgedraaid. Ze hebben het niet gered. Het is een leermoment voor alle tijden en voor alle mensen: wij hebben het – eenmaal in zonden gevallen als mens (Adam en Eva) – niet in ons om met de mogelijkheden die ons ten dienste staan God te kunnen gehoorzamen. Het lukt gewoon niet. We kunnen het niet. We willen het – als het er op aankomt – ook niet. Dit is voor God een hevige teleurstelling. God had het niet verwacht. Beter gezegd; God heeft er van Zijn kant alles aangedaan om het plan te laten slagen. Hij had verwacht dat ze Hem *Vader* zouden noemen, maar het liep allemaal anders.

Jom Kippoer

Het volk Israel is bevoorrecht

Israël is een bevoorrecht volk – zeg maar gerust – *het uitverkoren volk van God*. Paulus meldt in Romeinen 9 al *de verbonden* die God met Zijn volk heeft gesloten en de dienst van de verzoening enzovoort, enzovoorts. Romeinen 9:3-5 *Want ik zou zelf wel wensen vervloekt te zijn, weg van Christus, ten gunste van mijn broeders, mijn verwanten wat het vlees betreft. Zij zijn immers Israëlieten; voor hen geldt de aanneming tot kinderen en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de eredienst en de beloften. Tot hen behoren de vaders, en uit hen is, wat het vlees betreft, de Christus voortgekomen, Die God is, boven alles, te prijzen tot in eeuwigheid. Amen!* Het houdt niet op met blijken van Gods goedheid voor het Joodse volk. Ze hebben vergeleken met andere volken een bevoorrechte positie, maar er zit ook een 'maar' bij. De bevoorrechte positie betekent ook dat God hen meer verantwoordelijk houdt voor de dingen die ze doen of nalaten. Van hen mag blijkbaar meer verwacht worden. Het betekent dat zij perioden van grote voorspoed en zegen hebben gekend in tijden toen de relatie met God goed was. Maar daar staat tegenover dat ze tijden van grote misère hebben gekend toen de relatie verslechterde. Zij hebben *het Beloofde Land* gekregen, maar ze zijn later ook gedeporteerd uit dit land als ballingen, naakt en ellendig. Toch zijn zij het aan wie God als eerste de termen van het *Nieuwe Verbond* aanbiedt. Hoewel er in Jeremia 31 pas

met zoveel woorden sprake is van een *nieuw verbond*, worden hier in Jeremia 3 al elementen van het Nieuwe Verbond aangedragen.

Nu al (Jeremia 3) worden de contouren van het Nieuwe Verbond zichtbaar.

Er zal bijvoorbeeld geen *ark van het verbond* meer zijn. Jeremia 3:16 *En het zal gebeuren in die dagen, wanneer u zich vermeerdert en vruchtbaar wordt in het land, spreekt de HEERE, dan zal men niet meer zeggen: de ark van het verbond van de HEERE. Zij zal niet meer in het hart opkomen. Men zal er niet meer aan denken en niet meer naar haar omzien. Zij zal niet opnieuw gemaakt worden.*

Dat lijkt een groot verlies, maar feit is dat de ark staat voor de oude dienst van de verzoening berustend op de tien geboden. De ark vormt het hart van het Oude Verbond. Het wordt niet meer gevonden als *het Nieuwe Verbond* een feit is. Het Nieuwe Verbond – we hebben er al elementen uit gezien – betekent een groot verschil met het Oude Verbond in die zin dat het open staat voor Israël en alle andere volken. Ook is nieuw dat God Zelf het berouw in het hart van de mensen legt. Gehoorzaamheid en spijt en schaamte over de zonde zal niet langer een prestatie van de kant van de mens zijn, maar besloten liggen in Gods genade die Hij een mens al of niet bewijst. Nadeel is wellicht – zo voelen sommige mensen dat – dat we volledig afhankelijk worden van Gods genade en kracht. En dat moet je wel willen. Is het oog niet mede afhankelijk van de reuk en het gehoor en de tast. Is de voet niet mede afhankelijk van de knie en het been. Is afhankelijkheid een teken van zwakte of van kracht? Een teken van eenheid, zou men kunnen zeggen. Hoe dan ook. Dit blijft: de noodzaak om je volledig toe te vertrouwen aan God in geloof en gehoorzaamheid. Dat is moeilijk voor een mens, maar dankzij Gods genade en kracht niet onmogelijk. Wanneer wij ons overgeven, is God het die dit tot stand brengt. Voordeel is dat wie zich overgeeft aan Gods liefde in zichzelf de goddelijke kracht van de genade mag ervaren in spijt en schaamte over het kwade. Maar ook de vernieuwende kracht om te komen tot een nieuwe manier van denken en leven in toewijding aan God en de mensen om je heen. Het maakt allemaal deel uit van het geloof en de schatten en gaven van Christus. Het is de vraag of velen van het nieuwe volk van God – bestaande uit Joden en niet-Joden – hiervan deel zullen uitmaken. Tegen mensen die Jezus hier naar vragen: ‘Zijn het er veel of weinig die uitverkoren zijn?’ zegt Jezus dat dit niet zo’n belangrijke vraag is. Belangrijker is te strijden om binnen te gaan. Het antwoord luidt trouwens; ‘Ja, het zullen er veel zijn.’ Maar dan letten we op het totaal. Alle gelovigen uit de Joden en niet-Joden gedurende de eeuwen bij elkaar opgeteld vormen een heel groot volk. Het zal een bijzondere selectie zijn uit één familie soms maar 1 persoon en uit één stad twee personen. Dat zegt de HEERE namelijk. Jeremia 3:14,15 *Keer terug, afkerige kinderen, spreekt de HEERE, want ik heb u getrouwd. Ik zal u nemen, één uit een stad en twee uit een geslacht, en ik zal u naar Sion*

brengen. Ik zal u herders geven naar Mijn hart, die u zullen weiden met kennis en verstand.

Er zullen goede herders zijn. Daar ging het mis in de tijd van het Oude Verbond. De herders, de koningen en priesters en profeten gaven het verkeerde voorbeeld. Ze namen een heel volk mee in hun val. Dat wordt anders. Niet alle herders zullen goed zijn vanwege het feit dat ze herder van God zijn, maar er zullen altijd goede herders zijn en de schapen van God zullen hun stem wel herkennen.

